Мотиви
към проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“

(Обн., ДВ, бр. 109 от 2007 г., изм. и доп., бр. 69 и 94 от 2008 г., бр. 22, 35, 42, 82 и 93 от 2009 г., бр. 16, 80 и 97 от 2010 г., бр. 9 и 100 от 2011 г. бр. 38 от 2012 г., бр. 15, 30, 52, 65 и 71 от 2013 г., бр. 53 от 2014 г., бр. 14, 24 и 61 от 2015 г., бр. 15, 101, 103 и 105 от 2016 г., бр. 103 от 2017 г., бр. 7, 27, 55, 56 и 88 от 2018 г., бр. 7, 17, 94 и 99 от 2019 г., бр. 51 от 2020 г., бр. 67 и 84 от 2023 г., бр. 18 и 70 от 2024 г., бр. 49, 61 и 90 от 2025 г. и бр. 16, 51, 59 и 66 от 2026 г.)

I. Причини, които налагат приемането на акта:

Държавна агенция „Национална сигурност“ е специализиран орган към Министерския съвет за изпълнение на политиката по защита на националната сигурност. Устройството и дейността на Агенцията, статута на нейните служители и правомощията на органите й са регламентирани в Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“ (ЗДАНС).

Настоящият законопроект предвижда промени, отнасящи се до: органите на управление на ДАНС; структурата на Агенцията; дейностите на Агенцията и правомощията на нейните органи; служителите на ДАНС.

С Преходните и заключителни разпоредби на законопроекта се предвиждат промени и в Закона за защита на класифицираната информация (ЗЗКИ), Закона за противодействие на тероризма (ЗПТ) и Закона за специалните разузнавателни средства (ЗСРС).

1. Промени в Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“:

1.1. Относно органите на управление на ДАНС:

Съгласно чл. 8, ал. 1 от ЗДАНС, Агенцията се ръководи от председател, който се избира с решение на Народното събрание по предложение на Министерския съвет за срок 5 години. Изискванията към председателя на ДАНС са регламентирани в ал. 3 на същия член.

Законопроектът предвижда завишаване на изискуемия юридически стаж или професионален стаж в службите за сигурност от 12 на 15 години. Предвид значимостта на дейността по защита на националната сигурност на Република България е направена преценка, че изискването за броя години юридически стаж или стаж в службите за сигурност и за обществен ред следва да бъде завишено, като въвеждането на подобно изискване в закона е гаранция, че на посочената длъжност ще бъде назначено лице с

достатъчно професионален опит с цел качествено и ефективно изпълнение на възложените му по закон функции.

На следващо място, прецизират се функциите на административния секретар на Агенцията, като отпада функцията по координация и контрол на разпределението и ползването на имуществото, предоставено за управление на Агенцията. Управлението на имотите и вещите – държавна собственост, е уредено в Закона за държавната собственост (ЗДС) и в правилника за неговото прилагане. Съгласно чл. 14 от ЗДС, министрите и ръководителите на другите ведомства, в частност председателя на ДАНС, управляват предоставените им имоти и вещи – държавна собственост, като те се управляват в съответствие с предназначението им за нуждите, за които са предоставени, с грижата на добър стопанин. Визираният текст не предоставя управлението на имотите и вещите – държавна собственост, в компетентност на съответните главни или административни секретари на ведомствата.

Съгласно чл. 10, ал. 1 и 2 от ЗДАНС, председателят на Агенцията изпълнява своите функции пряко и с помощта на заместник-председателите, като правомощията на заместник-председателите се определят с писмена заповед на председателя на Агенцията. Разпоредбата на чл. 10а, ал. 3 от ЗДАНС предвижда, че административният секретар подпомага председателя и заместник-председателите на Агенцията при изпълнението на техните правомощия. Той е непосредствено подчинен на председателя на Агенцията.

Предлаганото изменение, от една страна ще постигне съответствие на ЗДАНС със ЗДС, а от друга – ще позволи обсъжданите правомощия да бъдат делегирани по преценка на председателя на Агенцията не само на административния секретар, но и на заместник-председател на ДАНС.

1.2. Относно структурата на ДАНС:

Структурата на Агенцията е регламентирана в едноименния раздел II на глава трета от ЗДАНС, в който е предвидено, че основни структурни звена в Агенцията са специализираните дирекции, териториалните дирекции и самостоятелните териториални отдели, и специализираните административни дирекции (чл. 11, ал. 1 от ЗДАНС).

Специализираните дирекции и дейностите, които осъществяват, се определят с акт на Министерския съвет (чл. 12, ал. 1 от ЗДАНС), като същите са уредени в Приложение № 2 към чл. 32а, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“.

С акт на Министерския съвет се създават и териториалните дирекции и самостоятелните териториални отдели на Агенцията, както и се определят седалищата и районите им на действие (чл. 13, ал. 5 от ЗДАНС). Към настоящия момент е в сила Постановление № 185 на Министерския съвет от 2026 г. за създаване на териториални

дирекции на Държавна агенция „Национална сигурност“ и определяне на седалищата и районите им на действие (ПМС № 185 от 2026 г.).

Що се отнася до специализираните административни дирекции на Агенцията, същите са изчерпателно изброени в ал. 1 на чл. 13 от ЗДАНС. Така, на практика, част от звената на Агенцията – специализираните дирекции, териториалните дирекции и самостоятелните териториални отдели, се определят с акт на Министерския съвет, а останалата част – специализираните административни дирекции – със закон.

Възприетия към момента подход за определяне на специализираните административни дирекции на ДАНС в устройствения закон на Агенцията не позволява бърза реакция при необходимост от структурни промени в администрацията на Агенцията, с които да се постигне рационално използване на ресурсите на Агенцията – както финансови, така и кадрови, както и съответствие с добрите управленски практики.

Предвид изложеното, предлага се специализираните административни дирекции и осъществяваните от тях дейности също да се определят с акт на Министерския съвет, което, от една страна, ще позволи уеднаквяване на възприетия подход при определяне на основните структурни звена на ДАНС. От друга страна, ще се създадат предпоставки за по-голяма гъвкавост и оперативност с цел ефективно разходване на ресурсите на Агенцията, като няма да се допуска дублиране на дейности.

Направленията на дейностите на специализираните административни дирекции, доколкото същите не осъществяват оперативно-издирвателна дейност, ще бъдат законово регламентирани с цел запазване на прозрачността.

По отношение на териториалните дирекции на Агенцията, създадени с ПМС № 185 от 2026 г. е отчетено, че същите към настоящия момент са пет – териториални дирекции „Национална сигурност“ – Бургас, Варна, Плевен, Пловдив и София, като районите им на действие обхващат територията на по няколко области. Това налага предвиждане на възможност при възлагане от председателя на Агенцията структурните звена в териториалните дирекции (отдели, сектори и звена от по-ниска степен) също да могат да осъществяват взаимодействие с органите на държавната власт и местното самоуправление с цел по-голяма оперативност и ефективно изпълнение на дейностите на териториалните дирекции.

1.3. Относно дейностите на ДАНС и правомощията на нейните органи:

Дейностите на ДАНС са регламентирани общо в едноименната глава втора от ЗДАНС, както и по-подробно в глави четвърта, пета, шеста и шеста „а“ от закона, а правомощията на органите на Агенцията са разписани в глава осма от ЗДАНС.

С оглед липсата на изрична уредба в ЗДАНС, наред с функциите на орган по акредитиране на сигурността по ЗЗКИ, се регламентира, че Агенцията осъществява и функциите на орган по TEMPEST, като се уеднаквява и използваната терминология в чл. 6 и чл. 42 от закона. Съгласно разпоредбата на § 1, т. 25 от Допълнителните разпоредби

на ЗЗКИ, TEMPEST е изследване, изучаване и контрол на компрометиращите електромагнитни излъчвания и контрамерките за тяхното потискане и ограничаване. Агенцията и към настоящия момент осъществява посочените функции по реда на ЗЗКИ, като се предвижда тази дейност да бъде уредена и в ЗДАНС.

Настоящата редакция на чл. 6, ал. 5 от ЗДАНС предвижда, че ДАНС осъществява функциите на орган по акредитиране на сигурността на комуникационните и информационните системи, в които се създава, обработва, съхранява и пренася класифицирана информация. В това качество Агенцията осъществява функциите по чл. чл. 42, ал. 1, т. 2, предложение първо от ЗДАНС, а именно извършва акредитиране на комуникационните и информационните системи, в които се създава, обработва, съхранява и пренася класифицирана информация.

Разпоредбата на чл. 42, ал. 1, т. 2 от ЗДАНС вменява на Агенцията и други функции – да координира и контролира контрамерките по TEMPEST. Законът обаче не определя в какво качество ДАНС осъществява тези функции. В този смисъл, предложението цели отстраняване на нормативна непълнота.

Отделно от това, със свое Решение № 17-II/06.03.2008 г. Държавната комисия по сигурността на информацията (ДКСИ) е определила тогавашната дирекция ДЗСВ – ДАНС за „Национален TEMPEST орган на Република България“. С Решение № 72-I-5/15.11.2011 г. ДКСИ е определила ДАНС за „Орган по TEMPEST“ по отношение на класифицираната информация на Европейския съюз. С Решение № 49-I-5/26.07.2012 г. ДКСИ е определила ДАНС за „Национален TEMPEST орган“ по отношение защитата на класифицираната информация в комуникационни и информационни системи на НАТО. Респективно, ДАНС и към момента има качеството на орган по TEMPEST, като законодателното предложение цели това да бъде регламентирано и в нормативен акт.

Предлаганата промяна отчита и обстоятелството, че отговорностите на компетентния орган обхващат всички етапи на жизнения цикъл на комуникационните и информационните системи, включително етап, когато в комуникационните и информационните системи не се създава класифицирана информация, но е определено, че същите са предназначени за създаване, обработване, ползване, съхраняване и обмен на такава информация в електронна форма.

На следващо място, прецизират се основанията за извършване на оперативно-издирвателна дейност посредством промени в чл. 24 от ЗДАНС, като се предвижда основание за извършване на такава дейност да бъдат получени данни за лица, които подготвят, извършват или вече са извършили деяния, създаващи заплаха за националната сигурност, когато не са достатъчни за образуване или започване на наказателно производство. Промяната отчита обстоятелството, че при получаване на данни за посегателства срещу националната сигурност в ранен етап в определени случаи по отношение на тези данни все още не може да бъде дадена точна квалификация по

Наказателния кодекс. Разбира се, при придобиване на данни за осъществен състав на престъпление, същите се предоставят на компетентната прокуратура.

Следва да се има предвид и че законопроектът не предвижда промени в ЗСРС по отношение на реквизитите на исканията за използване на специални разузнавателни средства, респективно при прилагане на специални разузнавателни средства, като част от оперативно-издирвателната дейност на Агенцията, винаги ще се посочва и конкретен състав от Наказателния кодекс (по аргумент от чл. 14, ал. 1, т. 1 от ЗСРС). Това важи и в всички останали случаи, регламентирани в специален закон.

Промяната в чл. 24 от ЗДАНС се налага и с оглед дейностите на Агенцията, осъществявани по реда на ЗЗКИ. При осъществяване на контрол за надеждност на лица, получили разрешение за достъп до класифицирана информация, нормативната уредба (чл. 166 от Правилника за прилагане на Закона за защита на класифицираната информация във връзка с чл. 11 от ЗЗКИ) позволява да се използват оперативни методи и средства за установяване на надеждността на лицата от гледна точка на сигурността и опазване на тайната, без да са налице данни за извършени от тях престъпления.

Преразглеждат се и разпоредби, уреждащи информационната дейност на ДАНС.

Доколкото ЗДАНС регламентира възможност за предоставяне на лични данни, обработвани в информационните фондове на Агенцията, на чуждестранни органи и отчитайки обстоятелството, че в голяма част от случаите тези лични данни представляват и класифицирана информация, се предвижда изрично, в случай че информацията представлява класифицирана такава, същата да се предоставя по реда на ЗЗКИ. Предлаганото допълнение е в съответствие с действащото законодателство в областта на защитата на класифицираната информация, като отчита обстоятелството, че ЗЗКИ съдържа редица гаранции за защита на информацията.

На следващо място, предвижда се възможност Агенцията да откаже предоставянето на информация за свои служители, за лица, които са или са били обект на оперативно-издирвателна дейност, както и дали конкретни лица ú сътрудничат или са ú сътрудничили, когато това би създало опасност от разкриване на интересите, способите и средствата за придобиване на информация, или за живота и здравето на конкретно лице.

С предлаганата промяна, от една страна, ще се създадат гаранции за защита на личните данни на определени категории лица, като е взето предвид, че личните данни следва да се ползват с висока степен на защита съгласно националното и европейското законодателство. От друга страна, ще се създадат гаранции за сигурността на служителите, сътрудниците и обектите на Агенцията, при преценка за опасност за живота и здравето им. Не на последно място, ще се създадат условия за недопускане разкриването на интересите, способите и средствата за придобиване на информация с

цел ефективно осъществяване на дейностите на ДАНС и гарантиране защитата на националната сигурност на страната.

Със законопроекта се предвиждат изменения и допълнения и в чл. 40а от ЗДАНС, които целят преодоляване на констатирани непълноти в правната уредба на контролната дейност по отношение на организацията на физическата и на информационната защита на стратегическите обекти и дейности, които са от значение за националната сигурност. Настоящата редакция на ал. 1 на чл. 40а от ЗДАНС урежда мерките, които се обхващат от физическата защита на посочените обекти, но не и тези, обхващани от информационната защита. Това налага изричното им уреждане по аналогия на уредбата на мерките, обхващани от физическата защита. Допълнението в ал. 1 на чл. 40а от ЗДАНС ще наложи промяна и в ал. 4 на същия член, доколкото контролната дейност по отношение на организацията на физическата и информационната защита на стратегическите обекти и дейности, които са от значение за националната сигурност, ще се уреждат от Правилника за прилагане на ЗДАНС, а не, както е предвидено в момента, от два нормативни акта – Правилника за прилагане на ЗДАНС и наредбата по чл. 40а, ал. 4 от ЗДАНС.

С цел отстраняване на констатирани в практиката по прилагане на закона непълноти и гарантиране на ефективно изпълнение на дейностите на ДАНС, се разширява кръгът от субекти по чл. 129 от ЗДАНС, задължени да оказват съдействие на органите Агенцията при изпълнение на възложените им със закон правомощия, както и да предоставят на Агенцията всяка постъпила или придобита от тях информация, която е свързана с изпълнението на възложените със закон правомощия на Агенцията. При разширяването на кръга от задължени субекти е отчетена използваната вече терминология в други текстове на закона (например чл. 27, чл. 29, чл. 30 и др.), като не се въвеждат нови понятия.

1.4. Относно служителите на ДАНС:

Предвид спецификата на осъществяваните от ДАНС дейности, се предвижда отпадането на категорията служители на Агенцията, чийто статут се урежда от Закона за държавния служител (ЗДСл). На първо място, ЗДСл предвижда по-занижени изисквания по отношение на подбора на кандидатите и провеждането на конкурсната процедура, в сравнение със ЗДАНС и подзаконовите нормативни актове по неговото прилагане. На следващо място, критерият, въз основа на който се определя категорията държавен служител, е дейността, която той осъществява – дейност по чл. 4 от ЗДАНС или друг вид дейност. Същевременно, голяма част от служителите в дирекциите, които пряко не осъществяват дейности по чл. 4 от ЗДАНС, отговарят за обезпечаването на този вид дейности. Така, на практика, визираните служители боравят със същата информация от значение за националната сигурност, с която боравят и служителите пряко ангажирани с изпълнението на дейностите по чл. 4 от закона. Отделно от това, с оглед спецификата на

работа в Агенцията, ЗДАНС предвижда редица права и задължения за държавните служители, непредвидени в ЗДС, касаещи категорията труд, участието в политически партии, синдикални организации, работното време (ненормиран работен ден), почивките, отпуските и др. Ефективното осъществяване на дейността на Агенцията и спазването на предвидените в закона принципи за осъществяването на тази дейност налагат тези права и задължения да бъдат предвидени за всички категории държавни служители, което с настоящата редакция на закона не е възможно. Освен преодоляването на визираните по-горе проблеми, предложените промени в чл. 43 от ЗДАНС целят уеднаквяване на правната уредба на статута на служителите на структури със сходни функции (служби за сигурност).

В изпълнение на Решение № 233 на Министерския съвет от 2024 г. се предвиждат мерки за намаляване на административната тежест, като обстоятелствата дали кандидатите за служители на Агенцията не са привлечени като обвиняеми или не са подсъдими за умишлено престъпление от общ характер ще се установяват служебно.

Промените в чл. 54, ал. 8 от ЗДАНС са свързани с допусната неточност при предвидената в тази норма възможност за назначаване на служители в Агенцията без провеждане на конкурс. При настоящата редакция на разпоредбата е използван изразът „държавни служители в Министерството на отбраната“. Така използваният израз се явява неточен по отношение на военнослужещите предвид определението за военна служба по чл. 133, ал. 1 от ЗОВСРБ, по отношение на които е целено да бъде предвидена възможността за назначаване в Агенцията без провеждането на конкурс. Поради това, с цел придаване яснота на разпоредбата на чл. 54, ал. 8 от ЗДАНС, би следвало думите „държавни служители в Министерството на отбраната“ да бъдат заменени с „военнослужещи в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия“, като разпоредбата се редактира в съответствие с тази замяна.

Предвижда се и възможност конкурс за назначаване на държавна служба в Агенцията да не бъде провеждан за лица, за които е извършено предварително изучаване и които притежават специфични квалификация, знания, умения и опит от важно значение за защита на националната сигурност, ако отговарят на изискванията за постъпване на държавна служба в Агенцията. Промяната отчита спецификата на осъществяваните от ДАНС дейности и представлява гаранция за защита на класифицираната информация посредством неразкриване на интереса на Агенцията към лица със специфична подготовка, който интерес не е възможно да бъде прикрит при обявяване на конкурс. Аналогична възможност се предвижда и по отношение на конкурсите за преминаване в по-висока по вид длъжност по отношение на служители, които притежават специфични квалификация, знания, умения и опит от важно значение за защита на националната сигурност, ако отговарят на изискванията за заемане на съответната длъжност.

Осъществяваните от Агенцията дейности и достъпът до класифицирана информация налагат въвеждането на по-високи изисквания към служителите на Агенцията, с цел гарантиране на по-голямата им надеждност и минимизиране на рисковете от зависимост. В тази връзка, предвижда се при постъпване на служба в Агенцията служителите да декларират участието си в тайни и/или неформални организации и общества. Дефиниция на използваното понятие не се предвижда, доколкото се въвежда единствено декларативен режим, като участието в такива организации и общества не е основание за прекратяване на служебното правоотношение. Отчита се и обстоятелството, че законодателят е използвал обсъжданото понятие в други нормативни актове, респективно въвежданото понятие не е ново за националното законодателство.

Променя се и срокът на изпитване, уреден в чл. 59, ал. 1 от ЗДАНС, от една на две години, което се обуславя от наблюдавани проблеми, забелязвани по отношение на адаптирането на новоназначени служители при осъществяване на служебната дейност. След назначаването си на държавна служба в Агенцията се определя наставник, който съгласно утвърден план следва да запознае новоназначения служител с организацията на работа, прилагането на нормативната база, формите и средствата за въвеждане и други мероприятия с практико-приложен характер, предвид спецификата на изпълняваните от него служебни задължения. Срокът за въвеждане е минимум шест месеца, като може да продължи до една година. В тази връзка, от наблюдаваните тенденции е направен извод, че в сегашния законовоопределен едногодишен изпитателен срок, самостоятелната дейност, която осъществяват новоназначените служители и която може да бъде обективно оценена, е с максимален срок шест месеца след изтичане на периода на наставничество. Така, на практика, съществува възможност оценката, която следва да се даде на новоназначения служител, да бъде необективна и некоректна. С въвеждането на срок от две години ще се даде обективна възможност за оценка от страна на ръководството на Агенцията, касаеща годността на новоназначения служител да изпълнява коректно служебните си задължения.

На следващо място, преразглеждат се документите, съхранявани в служебното досие на всеки служител в Агенцията, като се предвижда в същото да не се съхраняват документи относно отпуските на служителите, както и длъжностната характеристика. Визираните документи ще продължат да се съхраняват в Агенцията, но не като част от служебните досиета на служителите.

Посредством допълнението на чл. 64 от ЗДАНС чрез създаването на ал. 7 се цели преодоляването на непълнота в правната уредба на института на заместването. Към настоящия момент срокът на заместването на отсъстващ служител не може да бъде по-дълг от една година, когато отсъствието на замествания служител надвишава 30 работни дни. Законът обаче не урежда случаите, в които титулярът на длъжността е в

законоустановен отпуск над една година. Това налага предвиждането на възможност в тези случаи заместването да бъде за по-дълъг срок от този, определен в сега действащата редакция на чл. 64 от ЗДАНС.

Промените в разпоредбата на чл. 65а, ал. 1 от ЗДАНС целят преодоляване на законодателна непълнота посредством предвиждането на възможност за временно преназначаване на държавен служител в Агенцията на същата, но вакантна длъжност до назначаване на титуляр на длъжността. Подобна възможност към настоящия момент има единствено при назначаване на по-висока вакантна длъжност. Доколкото временното назначаване може да бъде при мотивирана служебна необходимост се създава ал. 6 в същия член, предвиждаща, че в случаите на мотивирана служебна необходимост обжалването на заповедта за временно назначаване не спира нейното изпълнение. На следващо място, предвидена е възможност временното назначаване да се прекрати със заповед на органа по назначаване преди изтичане на определения срок.

В съответствие с разпоредбата на чл. 49, ал. 3 от Закона за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление, е предвидена възможност на държавни служители в Агенцията, с тяхно съгласие и срещу допълнително възнаграждение при определени условия, със заповед на органа по назначаването да се възлагат задължения във връзка с изпълнението, управлението и/или отчитането на: проекти или програми, съфинансирани от Европейския съюз, Европейските фондове при споделено управление или от други международни/европейски финансови институции и донори, по които Агенцията е бенефициент или партньор – в случай че отговарят на условията за допустимост на разходите по съответната програма и при осигурени финансови средства за заплащане на труд в рамките на съответните проекти.

Предвиждането на подобна възможност налага преразглеждане и на текстовете, уреждащи възнагражденията на служителите в Агенцията, изпълняващи, управляващи и/или отчитащи проекти.

Подобно преразглеждане е направено и по отношение на текстовете относно възнагражденията на дългосрочно командировани служители по реда на Закона за дипломатическата служба, като се отчита спецификата на дейност и натовареността на служителите. С предлаганата промяна ще се постигне и еднакво третиране на служители на ДАНС спрямо дългосрочно командировани служители на други ведомства.

Посредством допълване на чл. 68 от ЗДАНС се отстранява установена в практиката по прилагане на закона непълнота, като се регламентира ред за поддържане на физическата подготовка на лицата, работещи по трудово правоотношение в Агенцията, по аналогия на реда за държавните служители.

Въвежда се възможност за държавните служители в Агенцията да кандидатстват за заемане на длъжности по срочен договор в институции или структури на Европейския съюз или в международни организации в областта на защита на националната сигурност,

както и възможност да изпълняват такива длъжности, като се предвижда условията и редът за това да бъдат определени в наредба на председателя на Агенцията.

Създадената възможност налага преразглеждане на основанията за несъвместимост със служба в Агенцията, като се предвижда такава да не е налице при работа по трудов или по граждански договор в институции или структури на Европейския съюз или в международни организации.

С оглед възможността в ЗДАНС служителите на Агенцията да ползват лечебните заведения на Министерството на отбраната и на Министерството на вътрешните работи, се предвижда това да става при условия и по ред, определени с актове на съответния министър и председателя на Агенцията. Допълнително се предвижда възможност за използване и на други лечебни заведения, относно при условия и по ред на двустранен акт.

Изменение в разпоредбата на чл. 80 от ЗДАНС предвижда всички служители в Агенцията да пътуват безплатно в обществения градски транспорт при изпълнение на служебните си задължения. По този начин се цели приравняване на правата на лицата, работещи по трудово правоотношение, с тези на държавните служители в Агенцията, предвид обстоятелството, че в определени случаи статутът на лица, осъществяващи едни и същи дейности, се урежда от различни закони.

Във връзка с предвидената в чл. 69 от ЗДАНС възможност за участие на държавните служители в Агенцията в операции и мисии извън територията на страната, в разпоредбата на чл. 83 от закона се въвежда нов вид отпуск, а именно – допълнителен платен отпуск за участие в операция или мисия извън територията на страната. Същият е с размер на два и половина работни дни за всеки календарен месец участие в операцията или мисията. Въвеждането на визирания отпуск се налага с оглед спецификата на изпълняваните задължения и натовареността на държавните служители, взели участие в операция или мисия извън територията на страната.

На следващо място, създадената възможност държавните служители в Агенцията да кандидатстват за заемане на длъжности по срочен договор в институции или структури на Европейския съюз или в международни организации в областта на защита на националната сигурност, както и възможност да изпълняват такива длъжности, налага регламентирането и на неплатен отпуск за времето на заемане на подобна длъжност.

Предвиждат се промени и относно дисциплинарната отговорност на служителите в Агенцията.

Предвид тежестта на дисциплинарните нарушения, за които се налага дисциплинарно наказание „уволнение“, се завишават давностните срокове, като се регламентира, че дисциплинарното наказание в тези случаи се налага не по-късно от два месеца от откриване на нарушението и не по-късно от две години от извършването му.

С промяна в разпоредбата на чл. 97 от ЗДАНС се урежда дисциплинарните наказания, с изключение на уволнението, да се заличават с изтичането на срока, за който са наложени, като по този начин се премахва диференциацията в режима на заличаване на различните видове дисциплинарни наказания.

Промените в чл. 95 и чл. 114 от ЗДАНС целят уеднаквяване на реда за връчване на заповеди за налагане на дисциплинарни наказания и за прекратяване на служебно правоотношение с този, предвиден в Административнопроцесуалния кодекс относно връчването на съобщения.

С промените в чл. 110 и чл. 113 от ЗДАНС се усъвършенства уредбата на прекратяването на служебно правоотношение с оглед натрупания опит и спецификата на отделните хипотези.

По отношение промяната в чл. 110, ал. 1, т. 9 от ЗДАНС е отчетено, че с предлаганото изменение не отпада изискването за оценяване на изпълнението на длъжността по реда на чл. 62 от ЗДАНС. Разпоредбите на чл. 62, ал. 1 и 2 от ЗДАНС предвиждат, че държавният служител се атестира чрез оценка на изпълнението на длъжността, като атестирането се извършва по система от критерии, чрез които се оценяват постигането на предварително съгласувани цели, степента на изпълнение на задълженията и професионалните компетентности на държавния служител. Отчетено е и че служебното правоотношение в срок на изпитване се прекратява по преценка на органа по назначаването, която е в рамките на оперативната му самостоятелност.

В Допълнителната разпоредба на закона, в § 1 се създава т. 18, съдържаща легална дефиниция на понятието „служебна необходимост“, съгласно която същата е налице при нормативни промени, промяна в средата за сигурност, длъжностното разписание и/или промени във функционалните задължения на структурите.

2. Промени в Закона за защита на класифицираната информация:

Със ЗЗКИ се уреждат обществените отношения, свързани със създаването, обработването и съхраняването на класифицирана информация, както и условията и реда за предоставяне на достъп до нея. Целта на закона е защитата на класифицираната информация от нерегламентиран достъп.

Промените в ЗЗКИ се налагат с оглед оптимизиране на отделни разпоредби, отнасящи се до дейностите в глава втора „Органи за защита на класифицираната информация“, глава четвърта „Маркиране на информацията“, глава пета „Условия и ред за получаване на достъп до класифицирана информация“, глава шеста „Видове защита на класифицираната информация“ и глава осма „Административнонаказателни разпоредби“.

Направените промени в чл. 11 ще запълнят редакционна празнота, тъй като в разпоредбата не е посочено, че се отказва издаване на разрешение за достъп до класифицирана информация (РДКИ).

С промените в чл. 14 ясно ще се регламентират на законово ниво функциите на ДАНС като орган по акредитиране на сигурността на комуникационни и информационни системи.

Промяната в чл. 18 цели прецизиране задълженията на служителите в организационните единици, получили РДКИ.

Предвижда се преминаването на здравни прегледи и психологически изследвания да се извършва по мотивирано искане от органа, издал РДКИ. Досегашният ред предвиждаше това да става най-малко веднъж на две години, което предполагаше на подобни прегледи и изследвания да се подлагат и лица, за които не е преценена необходимост от такива в двугодишния период, регламентиран от закона.

На следващо място, актуализира се текстът относно уведомяването за частни задгранични пътувания на служителите на службите за сигурност и за обществен ред, като се взема предвид развитието на технологиите.

Променя се и режимът на унищожаване на класифицирана информация, като се създава възможност същата да бъде унищожавана, когато повече не е необходима за служебни цели и няма историческо, практическо или справочно значение. Предложеният подход цели да не се допуска натрупването на голямо количество документи, които са оценени като неценни за обществото. В този смисъл, оценката на практическото, историческото и справочното значение на информацията се запазва, както и до сега, като се предвижда при унищожаване на информацията да бъде уведомявана ДКСИ.

В чл. 34, ал. 1 от ЗЗКИ са определени сроковете за защита на класифицираната информация, считани от датата на създаването ѝ. Алинея 2 на чл. 34 от ЗЗКИ допуска удължаване на така регламентираните срокове, но не с повече от първоначално определените. Настоящият законопроект отчита спецификите на определени категории класифицирана информация, която поради своята особеност е необходимо да бъде защитавана за по-дълъг период от време от нормативно установените срокове. В тази връзка е направено предложение да се даде възможност за удължаване на сроковете с до 30 години при необходимост. Предложената редакция позволява, от една страна, информацията да бъде защитена за достатъчен срок, за да не се създадат рискове от заплахи или вреди от разкриването ѝ. От друга страна, предложеният срок не надвишава рамките, заложени и от сега действащия ЗЗКИ за най-високото ниво на класификация. Създават се и гаранции за недопускане на необосновано определяне на по-високо ниво на класификация. Отчетен е и фактът, че законът ще продължи да регламентира възможност за преразглеждане нивото на класификация с цел промяна или премахване.

По отношение на чл. 34 от ЗЗКИ се предвижда и промяна на изричната препратка към Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) с препратка към действащото законодателство. Със същото се цели да бъде отчетено, че след изтичане сроковете на защита достъпът до информация може да бъде осъществен по реда на различни закони,

а не само на ЗДОИ – например по реда на Закона за националния архивен фонд, по реда на Закона за защита на личните данни, по реда на Наказателно-процесуалния кодекс и др.

Посредством промените в чл. 39 от ЗЗКИ се цели да не се извършва проучване за надеждност по отношение на вицепрезидента на Република България. Горното е съобразено с мястото на вицепрезидента в управлението на държавата и неговите функции, които обуславят правото му на достъп до класифицирана информация по силата на закона, без необходимост от проучване по реда на ЗЗКИ. Разпоредбата на чл. 94 от КРБ предвижда, че вицепрезидентът се избира едновременно и в една листа с президента при условията и по реда за избиране на президент. Условията за преизбиране, несъвместимост, прекратяване на пълномощията на президента и вицепрезидента са идентични, като КРБ допуска президентът да възлага на вицепрезидента правомощията си по чл. 98, т. 7, 9, 10 и 11 (чл. 104 от КРБ).

Отстраняване на констатирана законодателна непълнота мотивира промяната в чл. 43, ал. 6 от ЗЗКИ, като се допълват основанията за прекратяване на проверка във връзка с издаване на РДКИ – освен при отказ на лицето от проучване, това да става и при отказ от подлагане на изследвания по чл. 42, ал. 2 от същия закон, както и при отпадане на необходимостта от достъп по време на проучването. Промяната отчита обстоятелството, че лицата не могат да бъдат задължавани да се подлагат на медицински и психологически изследвания, поради което се налага изрично да бъде уредено какво се случва с процедурата по проучване за надеждност при отказ от изследване. Що се отнася до отпадане на необходимостта от достъп до класифицирана информация по време на проучването, то в тези случаи не е обосновано продължаването на проверката и намесата в личния живот на лицата.

Отмяната на чл. 45а е обусловена от практиката по прилагане на разпоредбата, като е установено, че в резултат на проверки за принадлежност на проучвани лица до момента няма случай, в който установена принадлежност към органите на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия да е послужила като основание за отказ или отнемане на разрешение за достъп до класифицирана информация. Отчетено е и обстоятелството, че съгласно разпоредбата на чл. 26, ал. 4 от Закона за достъп и разкриване на документи и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия, не подлежат на проверка лицата, родени след 16 юли 1973 г. Респективно, по отношение на лицата, родени преди посочената дата, се събира повече информация, включително лични данни, в сравнение с лицата, родени след тази дата. В този смисъл е направено заключение, че обсъжданата проверка се явява непропорционална. Направена е и оценка, че принадлежност към органите на Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия не оказва влияние върху надеждността на лицата.

Преразглеждат се видовете проучвания по чл. 46, като отпада разширеното проучване и се предвижда да се извършва обикновено проучване – за достъп до класифицирана информация с ниво „Поверително“ или „Секретно“, и специално проучване – за достъп до класифицирана информация с ниво „Строго секретно“.

С промените в чл. 46, т. 1 от ЗЗКИ ще бъде осигурена по-голяма защита на класифицираната информация, като се извършва проверка за надеждност на лицата, кандидатстващи за издаване на РДКИ до ниво „Поверително“, и от гледна точка на сигурността по чл. 40, ал. 1, т. 6 от същия закон. Проучваното лице е надеждно от гледна точка на сигурността по чл. 41 във връзка с чл. 40, ал. 1, т. 6 от ЗЗКИ, когато липсват данни относно: осъществяване на дейност срещу интересите на Република България или срещу интереси, които Република България се е задължила да защитава по силата на международни договори; участие или съучастие в шпионска, терористична, саботажна или диверсионна дейност; осъществяване на друга дейност против националната сигурност, териториалната цялост или суверенитета на страната или целяща насилствена промяна на конституционно установения ред; осъществяване на дейност, насочена срещу обществения ред.

Съгласно законопроекта, в хода на обикновено проучване на дадено лице, както и по отношение на лице, получило РДКИ до ниво „Поверително“, когато бъдат придобити данни за факти и обстоятелства, които го определят като ненадеждно от гледна точка на сигурността, е предвидено да има правна възможност да се откаже издаването на РДКИ по реда на чл. 57, ал. 1, т. 1 от ЗЗКИ, съответно в случай на издадено РДКИ, същото да бъде отнето по реда на чл. 59, ал. 1, т. 1 от същия закон.

С цел създаване на достатъчно гаранции за защита на класифицираната информация и с оглед въвеждането на изискване за преценка на надеждността на лицата от гледна точка на сигурността се предвижда обикновеното проучване да бъде извършвано от ДАНС, а не от служителите по сигурността на информацията. Последните не разполагат с експертиза и ресурси за извършване на подобна оценка.

Промените в сроковете на различните видове проучвания имат за цел да се постигне качествено и всеобхватно проучване и минимизиране на пропуските от страна на проучващите органи, сред които и ДАНС, при изясняване на обстоятелствата по чл. 40, ал. 1 от ЗЗКИ.

Промените в чл. 55, ал. 1 от ЗЗКИ целят удължаването на сроковете на валидност на РДКИ - пет години – за ниво на класификация „Поверително“ и „Секретно“ и четири години – за ниво на класификация „Строго секретно“, като се предвижда удължаването на сроковете на валидност и на удостоверенията за индустриална сигурност по чл. 106, ал. 1 от същия закон, предвид голямата административна тежест за проучваните лица и проучващите органи.

С промяната в чл. 59 от ЗЗКИ се преодолява празнота в закона, като изрично се предвижда когато за лице с валидно разрешение за достъп, в рамките на поредна процедура по проучване, се установи, че са налице основания по чл. 59, ал. 1, издаденото разрешение за достъп се отнема, а процедурата по проучване се прекратява. По този начин ще бъде уеднаквена и практиката по прилагане на закона, която в обсъжданите случаи се различава към настоящия момент.

Въвеждането на автоматично прекратяване на разрешението за достъп с изтичане на срока на валидност цели намаляване на броя на издаване на формални административните актове, тъй като разрешението става невалидно с изтичане на срока му на валидност, независимо дали е издадено прекратяване.

Отпадането на възможността за обжалване на прекратяването на разрешение за достът е регламентирано, тъй като прекратяването се извършва по обективни причини или при отпадане на необходимостта от достъп до класифицирана информация, която се определя от ръководителя на съответната организационна единица, а не според желания на лицата. В допълнение, за разлика от отказа и отнемането, при прекратяването законодателят не въвежда забрана за повторно кандидатстване за заемане на длъжност или за изпълнение на конкретна задача, свързани с работа с класифицирана информация, в определен срок.

Въвеждането на възможност проучващите органи да обжалват решенията на Държавната комисия по сигурността на информацията по издавани от тях откази и отнемания на разрешения за достъп ще осигури възможност за по-задълбочена проверка на административните актове на Комисията. Към момента, когато решенията са в полза на жалбоподателя, не се дава възможност на проучващия орган да защити становището си пред съда.

С промените в чл. 80 от ЗЗКИ се регламентира разширяване на възможностите за създаване, обработване, пренасяне и изпращане на класифицирана информация само в електронен вид. Промяната е продиктувана от все по-широкото навлизане на електронния документооборот в работата на държавните органи.

Предвид важността на уреждените обществени отношения, се регламентира на законово ниво, че за защита на класифицираната информация, обменяна с други държави или международни организации, с които Република България има влезли в сила международни договори за защита на класифицирана информация, могат да се използват криптографски средства, одобрени от страната организатор на криптографската мрежа, в съответствие с двустранните договорености по сигурността или българското законодателство. Посочената възможност към момента е регламентирана единствено в подзаконов нормативен акт.

Промените в чл. 93 от ЗЗКИ целят прецизиране на основанията за прекратяване действието на сертификат за сигурност на комуникационни и информационни системи,

като изрично се предвиди, че при издаване на нов сертификат действието на предходния се прекратява.

С промяната в чл. 97 от ЗЗКИ се регламентира събирането на данни за лицата, които управляват и представляват кандидат при сключването или изпълнението на договор, свързан с достъп до класифицирана информация. Настоящата редакция на разпоредбата борави с понятието „лица, заемащи ръководни длъжности“, което поражда известна неяснота при тълкуването и прилагането на текста, която следва да бъде преодоляна с предлаганата нова терминология, доколкото управляващите и представляващи дадено юридическо лице са ясно определени в националното законодателство.

Изискванията към икономическата стабилност на кандидатите се разширяват, като за да се счита за икономически стабилен кандидатът не следва да е осъждан с влязла в сила присъда за престъпление против финансовата, данъчната и осигурителната система, предвид високата обществена опасност на визираните престъпления и обстоятелството, че същите засягат икономиката, фиска и държавния бюджет.

Посредством предложената разпоредба на чл. 103а се цели да се създаде правна възможност органът, издал удостоверение за сигурност по реда на глава шеста „Видове защита на класифицираната информация“, Раздел VI „Индустриална сигурност“ от ЗЗКИ, да прекрати действието на вече издадено такова удостоверение. Към настоящия момент единствената опция при отпадане на необходимостта на юридическите лица да работят с класифицирана информация е отнемането на удостоверението за сигурност.

Предвид важността на засегнатите обществени отношения са направени промени в административнонаказателните разпоредби в насока увеличаване на размера на наказанията. Последната актуализация на част от наказанията е извършена през 2018 г., а голяма част от наказанията не са актуализирани след влизането в сила на ЗЗКИ през 2002 г., което налага тяхното преразглеждане.

3. Промени в Закона за противодействие на тероризма:

По отношение на ЗПТ, предвижда се отмяна на чл. 8а от закона, регламентиращ създаването, съставът и функциите на междуведомственото контратерористично звено, разположено в Държавна агенция „Разузнаване“. Визираната разпоредба не регламентира функции за органите, включени в състава му, различни от тези, уредени в Закона за управление и функциониране на системата за защита на националната сигурност, както и в съответните устройствени закони на представените в звеното структури. Член 8а от ЗПТ не урежда първични и съществени за обществото отношения, които не са били предмет на законова регламентация преди приемането му, каквото е изискването на чл. 3, ал. 1 от Закона за нормативните актове. Напротив, функциите на междуведомственото контратерористично звено, разположено в Държавна агенция „Разузнаване“ са идентични с тези на Националния контратерористичен център, разположен в ДАНС, регламентирани в разпоредбата на чл. 8 от ЗПТ.

4. Промени в Закона за специалните разузнавателни средства:

Предвижда се специализирана дирекция „Технически операции“ на ДАНС обичайно да прилага специални разузнавателни средства по искания на специализираните дирекции, териториалните дирекции и самостоятелните териториални отдели на Агенцията, и на органите по чл. 13, ал. 1, т. 7, ал. 3 и ал. 4 от ЗСРС. Прилагането на специални разузнавателни средства по искания на други органи по чл. 13 от ЗСРС ще се допуска при необходимост. Предложението отчита ресурсната обезпеченост на дирекцията, както и обстоятелството, че другата прилагаща специални разузнавателни средства структура – Държавна агенция „Технически операции“, за разлика от ДАНС, осъществява единствено такава дейност, което позволява обезпечеността ú с по-голям кадрови и финансов ресурс.

II. Цели, които се поставят:

Направените предложения целят:

- създаване на допълнителни гаранции за висок професионализъм на председателя и служителите на ДАНС;

- отчитане на спецификата на дейностите на Агенцията, създаване на условия за по-бърза реакция на промените в средата за сигурност;

- създаване на предпоставки за оперативна гъвкавост;

- минимизиране на рисковете от дублиране на дейности и задачи на структурните звена на ДАНС;

- рационално използване на ресурсите на Агенцията – както финансови, така и кадрови;

- съответствие с добрите управленски практики;

- прецизиране дейностите на Агенцията;

- създаване на допълнителни гаранции за защита на обработваните в ДАНС лични данни;

- обезпечаване на кадровите нужди на Агенцията и създаване на условия за качествено изпълнение на задълженията на служителите;

- подобряване на дисциплината в Агенцията;

- гарантиране правата на служителите на ДАНС;

- своевременно, ефективно и качествено изпълнение на правомощията на органите на държавната власт във връзка със защитата на класифицираната информация;

- създаване на допълнителни гаранции за защита на класифицираната информация;

- прецизиране на процедурите по проучвания за надеждност;

- въвеждане на възможност за проучващите органи да обжалват решенията на Държавната комисия по сигурността на информацията във връзка с издадени откази и отнемания на разрешения за достъп;

- въвеждане на възможност органът, издал удостоверение за сигурност по реда на ЗЗКИ, да прекрати действието на вече издадено такова удостоверение при настъпване на определени обективни обстоятелства;

- постигане на целите на наказанието посредством увеличаване размерите на глобите и имуществените санкции, налагани по реда на глава осма „Административнонаказателни разпоредби“ от ЗЗКИ;

- намаляване на административната тежест;

- преодоляване на констатирани в практиката по прилагане на действащата нормативна уредба непълноти;

- уеднаквяване на използвана терминология.

III. Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба:

За изпълнението на проекта на акт не са необходими допълнителни разходи/трансфери/други плащания, които да бъдат одобрени по бюджета на ДАНС за сметка на други бюджети по държавния бюджет.

Предложеният проект на акт няма да доведе до въздействие върху държавния бюджет.

IV. Очаквани резултати от прилагането на акта:

Посредством предложените текстове ще се постигне по-голяма ефективност при осъществяване на дейностите по защита на националната сигурност, като динамично състояние на обществото и държавата, при което са защитени териториалната цялост, суверенитетът и конституционно установеният ред на страната, когато са гарантирани демократичното функциониране на институциите и основните права и свободи на гражданите, в резултат на което нацията запазва и увеличава своето благосъстояние и се развива, както и когато страната успешно защитава националните си интереси и реализира националните си приоритети.

Ще се създадат предпоставки за управление на Агенцията от професионалисти с достатъчно опит в областта на защита на националната сигурност.

Дейността на административните структурни звена на ДАНС ще бъде оптимизирана, което ще създаде предпоставки за оперативна гъвкавост. Ще се минимизират рисковете от дублиране на дейности и задачи. Рационално ще се използват ресурсите на Агенцията – както финансови, така и кадрови.

Ще бъдат създадени допълнителни гаранции за защита на обработваните в ДАНС лични данни. Изрично ще се предвиди при предоставяне на лични данни на чужди органи в случаите, когато личните данни представляват класифицирана информация, да се прилагат правилата на ЗЗКИ.

Ще бъдат отстранени констатираните в практиката по прилагане на ЗДАНС непълноти, отнасящи се до контролната дейност по отношение на организацията на физическата и на информационната защита на стратегическите обекти и дейности, които са от значение за националната сигурност, като бъде изрично уредено какво включва контролът на информационната защита. Ще бъде спазено и изискването на чл. 10, ал. 1 от Закона за нормативните актове обществени отношения от една и съща област да се уреждат с един, а не с няколко нормативни актове от същата степен.

Ще бъдат отстранени констатираните в практиката по прилагане на ЗДАНС непълноти, отнасящи се до назначаването и преминаването на служба в ДАНС, възнагражденията, материалното, здравното и социалното осигуряване на служителите на Агенцията, работното време, почивките и отпуските.

Ще бъде минимизиран рискът за разкриване на интереса на Агенцията, с цел кадровото й обезпечаване, към лица със специфична подготовка, което ще доведе до минимизиране на риска за защита на класифицираната информация.

Ще бъде осигурена възможност за обективна оценка на новоназначени служители.

Ще бъдат отстранени констатирани в практиката по прилагане на ЗДАНС непълноти, касаещи уредбата на дисциплината и дисциплинарната практика, като правната уредба ще бъде съобразена с изискванията за съразмерност и пропорционалност на налаганите наказания спрямо осъществените деяния.

Ще бъдат създадени достатъчно възможности за връчване на заповеди на служителите, респективно ще се осигури възможност в най-кратки срокове да се възползват от правото си на защита.

Няма да се наблюдава необоснована диференциация в режима на заличаване на налагани дисциплинарни наказания.

Ще бъде вменено задължение за оказване на съдействие на органите на Агенцията от страна на органите на местното самоуправление и местната администрация. Визираните органи, както и организациите ще имат задължение и за предоставяне на ДАНС на всяка постъпила или придобита от тях информация, която е свързана с изпълнението на възложените със закон правомощия на Агенцията. Респективно, ще се създадат гаранции за ефективна защита на националната сигурност.

Ще бъдат създадени достатъчно гаранции за защитата на класифицираната информация по реда на ЗЗКИ.

Ще се минимизират рисковете от настъпване на вреди в областта на националната сигурност или в други области, като се създаде възможност класифицирана информация да бъде защитавана за по-дълъг период от време, но ненадвишаващ максималния срок за най-високото ниво на класификация и по сега действащата уредба.

Ще се преодолее констатирана законодателна непълнота относно категориите лица, имащи право на достъп до класифицирана информация по право, като действащото

законодателство ще отчита мястото на вицепрезидента в управлението на държавата и неговите функции, респективно същият ще има достъп до класифицирана информация по силата на закона.

Няма да има правна пречка, когато лице, получило РДКИ до ниво „Поверително“, или в хода на обикновено проучване на дадено лице са придобити данни за факти и обстоятелства, които определят лицето за ненадеждно от гледна точка на сигурността, да се откаже издаването на РДКИ по реда на чл. 57, ал. 1, т. 1 от ЗЗКИ, съответно в случай на издадено РДКИ, същото да бъде отнето по реда на чл. 59, ал. 1, т. 1 от същия закон.

При по-дълги срокове за провеждане на процедурата по проучване на лицата по ЗЗКИ проучващият орган ще може да изясни качествено и в пълнота разписаните в чл. 40, ал. 1 от същия закон обстоятелства. По този начин няма да се ангажира голям административен ресурс от страна на държавните органи, а ресурсът ще бъде насочен към дейности, свързани с осъществяване на контрол по отношение на лицата. Ще се намали административната тежест и за проучваните лица.

Ще се даде възможност за работа с класифицирана информация само в електронен вид.

Приемането на закона ще създаде възможност органът, издал удостоверение за сигурност по реда на ЗЗКИ, да прекрати действието на вече издадено такова удостоверение при възникване на определени обективни обстоятелства.

При увеличаване на размерите на глобите и имуществените санкции в ЗЗКИ за установени административни нарушения по този закон, ще бъдат постигнати целите на наказанието. Ще се ограничат случаите на нерегламентиран достъп до класифицирана информация.

Ще се уеднакви използваната терминология.

V. Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз:

Проектът на нормативен акт не въвежда изисквания на европейско законодателство, нито предвижда мерки по неговото прилагане.